

HÖGERNS UNGA RIKSDAGSGARDE

4. BÄSTEKILLE

Av redaktör GUNNAR UNGER

JÖNS NILSSON i Bästekille är en levande dementi på den gamla propagandafrasen om högern som ett överklassparti.

Det är alltså ett omtyckt argument i den politiska debatten att högern är storgodsägarnas, storfinansens och de storindustriellas valorganisation utan stöd och anslutning från folkets breda lager. Redan en blick på valsiffrorna borde naturligtvis vara nog för att orimligheten i detta den vänsterradikala demagogins paradesnummer skall falla i ögonen. Inte ens i det välmående Sverige kan man med någon grad av sannolikhet utge ett parti med inemot en halv million väljare för att vara något annat än ett folkligt parti på bred bas. I själva verket är det ju också ett statistiskt faktum, att högerens långt övervägande väljarunderlag står att finna i socialgrupperna 2 och 3.

Vill man emellertid ha ett osedvanligt övertygande, hälsosamt och aktivt exempel på att så är förhållandet, ett konkret belägg av ovedersäglig art, kan man knappast välja något bättre än Bästekille. Han är en folkets son, kommen ur folkets djup, han blev redan som skolpojke vunnin för högerens sak och har alltsedan dess förblivit den trogen, han betraktar högern som ett folkets parti, ja, det enda verkliga folkpartiet, eftersom det enligt hans mening är det enda rikspartiet på ideell grund, väl att skilja från klass- och konjunkturpartier.

Hela hans utveckling bär vittnesbörd om, att högerens motståndare förfaller till önsketänkande, när de vill reducera högern till ett sammansmältande minoritetsparti av rikemän, som förgäves kämpar en uppehållande strid för sina ägodelar. Ingen är heller mer övertygad än denne skånske bondpojke om att högern är det enda parti, som på längre sikt har förutsättningar att samla den antisocialistiska delen av vårt folk till en framgångsrik kamp mot den rådande regimen.

Jöns Nilsson i Bästekille är den födde politikern. Har någonsin termen *homo politicus* varit på sin plats, så är det, när det gäller honom. Han kom till världen för närmare femtio år sen på ett

sju tunnlands småbruk i sydöstra Skåne. Hans barndom var strävsam, hård, fylld av umbäranden. Ofta nog hade man inte mat för dagen i föräldrahemmet. När andra barn skulle sökt kompen-sation för sina försakelser i lekar, dagdrömmar eller äventyrsberättelser sökte Jöns Nilsson den i politiska studier. Redan som liten grabb i folkskolan började han läsa allt han kunde komma över om politik i tidningarna. Innan han grep sig an med läxorna läskade han sig med politiska ledare och tal. Vid 12 års ålder lärde han sig referaten av remissdebatten utantill...

Tanken svindlar! Även en härdad politisk journalist kan ju sällan förmå sig att sträckläsa riksdagsreferat annat än som resultat av järnhård pliktkänsla. De, som gör det utan självövervinnelse, torde vara lätt räknade och betraktas förmodligen med en blandning av fruktan och misstro av sin omgivning, ungefär som medeltidens flagellanter av sina mer sansade trosbröder. Att då föreställa sig en ung småbrukarpojke som på lediga stunder lär sig remissdebatten utantill *för nöjes skull!* Ett så brådmoget politiskt intresse gör onekligen ett nästan kusligt intryck och hade man inte träffat den lugne, kloke Bästekille och lärt känna hans senare utveckling, skulle man måhända hyst vissa farhågor för hans andliga hälsa.

Som det nu var ledde Jöns Nilssons brinnande politiska vetgirighet blott till att han snabbare än det stora flertalet av sina jämnåriga tillägnade sig det mått av politisk bildning, som är förutsättningen för mognad i det politiska omdömet. Finge man tro den skola av politiska sociologer, som utgår från att klasstillhörigheten med ödesbunden följdriktighet bestämmer partitillhörigheten, skulle Jöns Nilsson ha blivit kommunist eller i bästa fall socialdemokrat. Hans barndomstid och uppväxtår borde enligt schemat ha förutbestämt honom — en jordproletariatets begåvade son — att ansluta sig till något av de socialistiska partierna.

I stället för att följa schemat följde han sitt förnuft och blev högerman.

Medan det för andra brukar ta fem eller tio år att nå en dylik grad av klarhet hade Jöns Nilsson fattat sitt beslut praktiskt taget redan då han slutade skolan. Det betyder inte att inte detta beslut var frukten av omsorgsfulla överväganden. Det var bara det, att han börjat sina överväganden så mycket tidigare än andra. Vid 15 års ålder hade han för sina surt förvärvade sparpengar prenumererat på en rikstidning — de små lokaltidningarna kunde inte längre tillfredsställa hans kunskapsbegär. Hans val föll på Afton-

bladet, som på den tiden var högertidning (vilket man får hoppas att den snart blir igen) och det valet kom att få stor betydelse för hans politiska utveckling. Han läste dess halvveckoupplaga från pärm till pärm, men ägnade speciell uppmärksamhet åt den på sin tid mycket uppburne Oscar Sandqvists under signaturen Björkängen publicerade krönikor. I dem fann den unge Bästekille åtskilligt stoff för eftertanke inte minst vad gällde jordbruksproblemen, som Sandqvist gärna, sakkunnigt och med stor polemisk skicklighet behandlade. Genom jämförande studium av Aftonbladet och andra tidningar, som han kunde komma över, fann Jöns Nilsson efterhand att det enda parti, som hade en bärande idégrund, som icke var klassbundet, icke konjunkturbetonat och som dessutom förstod att på längre sikt tillvarata jordbrukets intressen var högern. Följaktligen beslöt han att bli högerman.

Det var i och för sig inte något lätt steg. Föräldrarna var inte högerrsinnade och kamraterna inte heller. De såg med undran eller ovilja på Jöns Nilssons politiska orientering. Men när han väl fattat sitt beslut stod han fast vid det och satte in hela sin våldsamma energi på att i praktiken verka för de idéer, han gjort till sina. Han inträdde i lokalavdelningen av Nationella Ungdomsförbundet — som ju då var högerns ungdomsorganisation — och blev snart som en av dess mest drivande krafter placerad på v. ordförandeposten. Sin första stora insats som aktiv högerman gjorde han vid 1928 års andrakammarval, då han på sin ort svängde opinionen till högerns förmån och därmed bidrog till den slutliga segern.

Redan nu visade han alltså övertygande prov på den talang som valtalare och röstvärvare, för vilken han sedermera vunnit berömmelse. Vid 1932 års val, som på det stora hela taget innebar en svår besvikelse och ett kännbart nederlag för högern, ökade Jöns Nilsson på nytt antalet högerröster i sitt distrikt och så har det fortgått från val till val. Att Skåne ur högerns synpunkt är att betrakta som *the solid South* kan bland andra Jöns Nilsson i hög grad räkna sig till förtjänst. — Vid den schism som år 1934 ägde rum mellan Nationella Ungdomsförbundet och högern förblev Jöns Nilsson lojal mot moderpartiet och fortsatte sin politiska bana inom unghögerns led. Samma år blev han invald i kommunalfullmäktige och småningom följde andra kommunala förtroendeuppdrag, exempelvis i kyrkoråd, taxeringsnämnd och familjebidragsnämnd.

Jordbruket har för Jöns Nilsson alltid bokstavligen talat varit

modernäringen och den har han aldrig övergivit. Efter år av segt och slitsamt arbete kunde han etablera sig som herre på egen gård, en 25 tunnlands egendom i Kivikstrakten. Han blev nu Jöns Nilsson i Bästekille, självägande bonde, och förvärvade snart lika stor aktning i sin egenskap av driftig yrkesman som han redan hade i sin egenskap av kommunal förtroendemän och lokalpolitiker.

Högerns ledning hade länge haft sina ögon på denne osedvanligt livaktige och dugande företrädare för partiet i sydöstra Skåne och det stod snart nog klart att han var predestinerad för riksdagen. År 1948 invaldes han i andra kammaren och endast sällan torde de lokala intressena och partiets centrala instanser varit så rörande eniga om att valet var gott som den gången. Bästekille har efterhand tagit plats som suppleant i tredje lagutskottet och ledamot av allmänna beredningsutskottet, men man kan inte påstå att han hittills gjort något väsen av sig i riksdagen. Han har framträtt ganska sparsamt och då nästan uteslutande i jordbruksfrågor. Framför allt har han ägnat sig åt frågor rörande fruktodlingen, en näring, som kommit att bli hans stora specialitet och vars intressen han såsom styrelseledamot i Sveriges Fruktodlares Riksorganisation känner sig särskilt uppkallad att företräda i riksdagen. I övrigt har han mest intresserat sig för dyrortsgrupperingen samt, i egenskap av gammal taxeringsman, för skattefrågor. Men på det hela taget kan han ännu inte sägas ha gjort någon mera bemärkt insats i riksdagsarbetet och skulle man förhört sig bland de andra partigrupperna skulle man nog knappast möta den uppfattningen, att Bästekille är en motståndare att räkna med.

Där tar emellertid motståndarna grundligt fel. Bästekille hör till den typ som sakta men säkert växer in i riksdagen och vinner dess gehör och förtroende och det skulle förvåna, om han inte en dag skulle komma att räknas till de minnesvärda bondepolitikerna i vår parlamentariska historia. Det är den ena sidan av saken. Den andra är att han verkligen — vilket han också visar ett par tre dar varje vecka året runt — är en fruktansvärd motståndare — ute på fältet. Där är Bästekilles rätta element. Såsom agitator och debattör i en valrörelse ute i bygderna söker han sin like, inte bara inom högern utan i svenskt politiskt liv överhuvud. Från högerledningens sida har betygats, att det knappast finns någon valkrets där kandidaten har sådan appell på sina väljare som Bästekille.

Vad är då hemligheten med hans uppseendeväckande framgång som folktalare? Ja, naturligtvis att han i uttryckets bästa bemärkelse kan tala med bönder på bönders vis. Han inger förtroende den stadige, satte mörke bonden med sina lugna, bruna ögon. Det finns en sorts ovedersäglig auktoritet i hans väsen, som imponerar. Det är auktoriteten hos en person, som ärligt kämpar för sina övertygelser och som är säker på sin sak och sig själv. Han uttrycker sig ytterst väl och kan konsten att tala enkelt, klart och redigt även om invecklade politiska och ekonomiska spørsmål. Det är ett nöje att höra honom bena upp exempelvis skattefrågorna. Han verkar intelligent, för att inte säga klipsk, och är påfallande kunnig, vilket ju inte förvånar hos en person som studerat politik sedan tioårsåldern. Hans minne är otroligt. Han kan slå sina motståndare på fingrarna med oräkneliga dräpande citat ur resp. partiets tidigare politiska förkunnelse och alla dessa citat har han i huvudet. Han är snabb och säker i repliken, tappar aldrig koncepterna, blir aldrig svarslös, svävar aldrig på målet och kommer alltid igen. Den vedersakare, som kan bringa honom på fall eller trötta ut honom i en politisk diskussion, finns inte. Han gör intryck av att vara outslitlig.

Men framför allt är han konkret, begriplig, mänsklig. Han anser också, att den utan jämförelse viktigaste faktorn i det politiska arbetet är den personliga kontakten. Existerar det någonstans i Sverige en motsvarighet till engelsmännens *canvassing* så är det i Bästekilles valkrets. Själv går han från hus till hus och talar med alla. Han vill lära känna sina väljare, och han vill att de skall känna honom. Han vill ta del av deras bekymmer, deras klagomål, deras syn på problemen och diskutera igenom alltsammans med dem. Är det någon vars namn han glömt, betraktar han det som ett personligt nederlag. Och nöjd blir han inte förrän hans väljare upphör att kalla honom »riksdagsmannen». Han vill vara Jöns för dem rätt och slätt, en av deras egna.

Så unnar han sig heller varken rast eller ro. Det finns väl få högerpolitiker, som året runt är lika flitigt i elden som han på politiska möten, och få har väl gjort mer än han för att i sin landsdel vända strömmen bland väljarmassorna till högerns fördel. Är det något han har att anmärka på ifråga om partiets skötsel, så är det därför också, att det inte görs tillräckligt mycket personlig propaganda av den art han själv anser så nödvändig och som han så skickligt och energiskt bedriver. Det finns många högermän som anser sig för fina att gå ut och tala med folket, menar han,

och de har ingenting i organisations- och valarbetet att göra. Annars trivs han bra med partiet som sådant och inte minst dess andrakammargrupp, där han finner samarbetet osedvanligt gott och friktionsfritt.

Viktigast är i alla fall att han har en bergfast, orubblig tro på högerens framtid. Även den svagaste i anden måste känna sig styrkt som av ett elddop, när han hört denne okuvlige bonde förkunna sitt politiska evangelium. Han tror på högern som det enda egentliga idépartiet. Han anser, att bondeförbundet lika litet som socialdemokratin kommer att kunna hålla sin ställning, därför att de är renodlade klasspartier och tror som en följd därav också, att deras vägar snart kommer att skiljas. Han menar, att folkpartiet som ett opportunistiskt konglomerat av sinsemellan oförenliga grupper, tillfälligt sammanhållna av en konjunktur, är dömt till sönderfall och politisk betydelselöshet. Han är övertygad om, att högern på nytt kommer att inta sin gamla ställning som det ledande borgerliga partiet och socialisternas huvudmotståndare. Han anser, att högerens ställning nu är gynnsammare än den varit någon gång sedan 1928, och att detta kommer att ge sig kraftigt tillkänna om inte i höst så dock vid 1954 års val.

Trygg, säker, fylld av tillförsikt står Bästekille bland de blommande äppelträden i sin trädgård bakom vilken Kiviks kullar blånar och havet blänker. Så länge män som han sluter sig till högern och rekryterar dess riksdagsgrupp är det svårt att tvivla på partiets livskraft.

En sista fråga. Utrikespolitik har aldrig varit Bästekilles specialitet. Han har haft blicken riktad mot mera näraliggande, praktiska och konkreta problem. Men det finns vissa utrikespolitiska frågeställningar, som man inte kan komma runt och som plötsligt kan få en obehaglig konkretion och visa sig vara mer näraliggande och praktiskt betydelsefulla än man anat. Kort sagt: vad anser han om Jarl Hjalmarsons förslag om skandinavisk försvarssamverkan?

»Jag har ingen anledning att sticka under stol med», säger Bästekille, »att jag var en av dem, för vilka det blev en stor besvikelse, att ett skandinaviskt försvarsförbund inte kunde förverkligas. Och för oss» — hans blick vänder sig mot havet — »som har stått där nere på stranden och hört de ryska bomberna krevera på Bornholm, är det ingen svårighet att ansluta oss till Jarl Hjalmarsons uppfattning.»